

Damir Kos, dipl. iur.
sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

ZAŠTITA IDENTITETA SVJEDOKA – TEORETSKI I PRAKTIČNI ASPEKTI¹ –

Autor u svome članku obrađuje pitanje normativnog postava i stvarne primjene u sudskoj praksi instituta zaštite identiteta svjedoka. Problematizirano je pitanje lika, te moguće glasa, osobe kao temeljnih elemenata nečijega identiteta. Također obrađen je novi zakonski institut koji omogućava sudu ispitivanje svjedoka pod zakonom predviđenim uvjetima putem sredstava za prijenos slike i zvuka. Autor u članku povezuje ove dvije novine u našem kaznenom procesnom zakonodavstvu te prikazuje ograničeno dopušteno analogijsko i ekstenzivno tumačenje zakona u odnosu na ove dvije novine, povezujući ih u posebnu cjelinu saslušanja svjedoka putem sredstava za prijenos slike i zvuka uz sakrivanje identiteta takovog svjedoka. Posebno je obrađen ovaj problem u fazi istražnog postupka u odnosu na fazu glavne rasprave. Uočava i problem nedostatne pravne regulative i potreba normiranja ovakvih pravnih situacija

Sudovi kao tijela državne vlasti koja obavljaju sudbenu vlast samostalno i neovisno u okviru djelokruga i nadležnosti određenog zakonom, a najširem smislu imaju zadatak štiti ustavom i zakonom uređeni i pravni poredak Republike Hrvatske te osigurati jedinstvenu primjenu zakona, ravnopravnost i jednakost svih pred zakonom. Oni odlučuju, u zakonom reguliranom postupku, između ostalog, da li je neka osoba počinila kazneno djelo te prema osobi za koju utvrde da je počinitelj kaznenog djela izriču kazne i druge mjere utvrđene zakonom.

Takovo utvrđenje, da li je neka osoba počinila svojim postupanjem kazneno djelo, sud utvrđuje u kaznenom postupku koji predstavlja zakonom uređeni način postupanja svih procesnih subjekata. Takovo postupanje, kako je ranije naznačeno, izričito je regulirano zakonom i to u najširem smislu Zakonom o kaznenom postupku a također i odredbama tzv. dopunskog i sporednog kaznenog postupovnog prava.

Unatoč širokoj pravnoj regulativi koja određuje postupanja svih procesnih subjekata u kaznenom postupku, još uvijek se pojavljuju izvjesne pravne praznine, a koje praznine zatim pokušava popuniti sud primjenom odgovarajućih odredaba o tumačenju pravnih normi.

U takovoj situaciji, premda je kao jedno od temeljnih načela postupanja sudbene vlasti, načelo zakonitosti, sud nastojeći otkloniti uočene praznine pristupa tumačenju normi bilo kroz ekstenzivno tumačenje bilo kroz dopušteni oblik analogije.

---

¹ Hrvatska pravna revija, br. 2/2001.

Analogija kao ograničeno dopušteni oblik tumačenja pravne norme

Načelna primjena analogije kao oblika tumačenja pojedine pravne norme u sebi krije opasnost povrede načela zakonitosti i stoga sudovi kao primjenjivači i tumači zakona u primjeni načela analogije obavezni su držati se određenih ograničenja. Takova ograničenja odnose se na situaciji kada zakonodavac kao moguće rješenje iz smisla odredbi naznačuje samo jedno i isključivo rješenje te samim time isključuje i mogućnost primjene analogije. Jednako tako analogija nije dopuštena ako se takovim tumačenjem dovodi do ograničenja prava koja ima okrivljenik prema zakonu. Načelno analogiju je moguće primijeniti samo vezano za srodne odredbe, a ako takove srodnosti nema-analogija nije dopuštena.

U postupku utvrđivanja da li se u radnjama neke osobe stječu obilježja bića kaznenog djela te da li postoji kaznena odgovornost za takovo postupanje okrivljene, u najširem smislu, osobe sudu se na raspolaganju nalazi katalog navedenih u zakonu u kaznenom postupku formalnih istražnih radnji.

Ispitivanje svjedoka

Jedna od naročito značajnih radnji koje provodi sud radi utvrđenja moguće kazneno pravne odgovornosti neke osobe je provođenje tzv. personalnih dokaza a u koje spada i ispitivanje svjedoka.

Svjedočenje, u najširem smislu riječi, kao jedan od nezaobilaznih načina utvrđivanja činjenica, predviđeno je kao opća građanska dužnost koja u sebi uključuje obavezu prema osobama kojima je poziv za svjedočenje upućen da se na takav poziv odazovu te da pred sudom iskazuju² a po potrebi da svoj iskaz da daju i prisegu.

Premda naizgled djeluje da procesne odredbe Zakona o kaznenom postupku reguliraju sve moguće situacije vezane za provođenje radnje ispitivanja svjedoka, praksa postupanja sudova ukazala je da postoje još uvijek pojedini dijelovi koji normativno nisu cjelovito riješeni na jednom mjestu, već da je odgovor na ova pitanja potrebno tražiti tumačenjem odredaba Zakona o kaznenom postupku pa tako i primjenom dopuštenog i ograničenog načela analogije.

Kako je ranije rečeno, obaveza osobe koja je pozvana kao svjedok je njegova obaveza da iskazuje. Uz iznimke ove obaveze koje se odnose na sadržajni dio iskazivanja u ovom članku biti će posvećeno više prostora pravu svjedoka da ne odgovori na pitanja suda koja se odnose na njegovo ime i prezime, ime oca, JMBG, zanimanje, boravište, mjesto rođenja i godine života, koji podaci se jednom riječju mogu nazvati identifikacionim podacima u odnosu na osobu koja se ispituje kao svjedok pred sudom.

Pravo svjedoka ne odgovoriti na pitanja o identitetu

Pravo svjedoka da ne odgovori na ova pitanja izrijekom je predviđeno odredbom članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku te takova odredba predstavlja novinu koja je rezultat razvoja modernih kaznenih zakonodavstava u svijetu a pojavila se kao odgovor na razvoj, prvenstveno, organiziranog kriminaliteta sa izrazitim elementima nasilja. Smisao ovih odredaba moguće je prepoznati u zaštiti ovih svjedoka od mogućeg zastrašivanja.

---

² Obavezu svjedočenja ima u zakonu izričito predviđene slučajeve koji su izuzetak od pravila. Taj izuzetak predviđen je kako za situaciju kada je svjedočenje izrijekom isključeno tako i na situaciju kada zbog posebnih razloga postoji oslobođenje od obveze svjedočenja. Ovo oslobođenje reguliraju kako domaći tako i međunarodni izbori. Posebna iznimka ove obaveze je pravo uskrate odgovora na pojedina pitanja a u ovom trenutku izdvajam samo uskratu odgovora na pitanja kojima bi sebe ili svog bliskog rođaka izložio teškoj sramoti znatnoj materijalnoj šteti ili kaznenom progonu. O uskrati odgovora na identifikacione podatke biti će riječi u nastavku članka.

Također primjena ovoga instituta koristi se i radi prikrivanja identifikacionih oznaka prikrivenih istražitelja, obzirom da iznošenje njihovih podataka pred sudom može dovesti do njihove kompromitiranosti u provođenju njihovih ranih zadataka koji su u tijeku.

Odredbе Zakona o kaznenom postupku u istoj cjelini gdje govore o povodaњу radnje ispitivanja svjedoka naznačujući načine na koji način je ispitivanje moguće provesti u odredbi članka 239. stav 5. Zakona o kaznenom postupku izričito predviđaju da je ispitivanje svjedoka moguće provesti i putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka i to na način da je sud dužan osigurati da stranke svjedoku koji se tako ispituje mogu izravno postavljati pitanja ali bez njihove nazočnosti u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Na ovaj način moguće je ispitati svjedoka samo u zakonom ograničenim slučajevima i to obzirom na njegovu životnu dob³, njegovo tjelesno ili duševno stanje⁴ ili druge opravdane interese svjedoka.

Uvjet životne dobi odnosno tjelesnog i duševnog stanja svjedoka relativno je lako razlučiti i prepoznati, međutim kada zakonodavac govori o drugim opravdanim interesima svjedoka otvara se ranije naznačeni prostor pravnih praznina i potrebe za tumačenjem ovako opisno postavljene kategorije “drugog opravdanog interesa”.

U svakom slučaju polazište pri korištenju prava svjedoka da sakrije svoj identitet je okolnost da sud mora poznavati identitet te osobe. Ova okolnost već proizlazi i iz činjenice što sud može pozvati jedino osobu sa imenom i prezimenom kao svjedoka, pa prema tome identitet takove osobe u smislu imena i prezimena te njegove adrese stanovanja ili zaposlenja sudu, kao i stranci u kaznenom postupku koja ga predlaže, mora biti poznat.

Otvora se pitanje na koji način zaštititi identifikacione podatke imena i prezimena takovog svjedoka, u situaciji kada se glasnim prozivanjem upravo imena i prezimena takova osoba koja želi ostati anonimna poziva u sudnicu.

Jedini mogući odgovor je da inicijativu da se neki svjedok želi koristiti mogućnošću da ostane anonimna daje stranka u postupku, tj. državni odvjetnik najčešće, s tim da to pravo pripada i optuženiku samom odnosno njegovom branitelju, koja predlaže saslušanje određene osobe kao svjedoka.

Ova mogućnost, međutim, ne može odrediti postupanje suda, da li će neko svjedoku dopustiti korištenje privilegije predviđene člankom 238. stav 4., jer to pravo pripada samo onim svjedocima koji bi takovim odgovorima sebe ili drugog izložili ozbiljnoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu i imovinu većeg opsega.

Odluku o tome, da li će svjedok biti saslušan kao zaštićeni ili anonimni uvijek donosi isključivo sud, i to u fazi istrage istražni sudac, a na glavnoj raspravi predsjednik vijeća.

Odluku o zaštiti identiteta donosi isključivo sud

Da bi sudac mogao donijeti takovu odluku on mora od same osobe koja traži ovu privilegiju i stvarno čuti to traženje. Da tajnost svjedoka ostane doista tajna za slučaju pozitivne odluke suca te identitet takove osobe ne bude unaprijed otkriven, jedini mogući način je da sudac, bez nazočnosti stranaka, na sudski zapisnik koji sadrži sve identifikacione podatke svjedoka zabilježi takovo traženje svjedoka i motive za ovu privilegiju.

Naime pri tome valja imati u vidu da za proces suđenja pa time i izvođenje dokaza stvara se određeni odnos i između suda i svjedoka. Upravo ova okolnost pruža sudu mogućnost takovog kontakta sa svjedokom za koga postoji naznaka mogućeg traženja da se koristi privilegijom iz članka 238. stavak 4.

³ Npr. izrazito stara osoba kojoj je nemoguć, obzirom na godine života, dolazak pred sud te iskaz daje putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka npr. u svome domu

⁴ Npr. osoba bolesna od zarazne bolesti koju sud mora ispitati kao svjedoka a njegov dolazak pred sud predstavlja bojazan kako za njegovo zdravlje tako i za zdravlje drugih osoba u sudnici.

Jasno je da situacija kada svjedok je spreman otkriti svoje ime i prezime, ali ne i ostale identifikacione podatke, rješava se pred sućem nakon što je takav svjedok prozvan u sudnicu. Prikaz stanja koje slijedi predstavlja moguću razradu primjene odredbe članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku u situacijama kada svjedok želi u potpunosti anonimizirati svoj identitet.

Za takav slučaj nužan je prethodni kontakt svjedoka i suca te njihov međusobni odnos, izricanje traženja za primjenu članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku i donošenje odluke suda moguće je na način kako slijedi dalje u prikazu.

Oblik i trenutak donošenja odluke o zaštiti identiteta svjedoka

Kako je već naznačeno u toj situaciji kada postoji naznaka od stranke koja predlaže izvođenje dokaza da bi se svjedok htio koristiti privilegijem iz članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku, sudac (istražni ili predsjednik vijeća) bi bio dužan pozvati takovog svjedoka i u valjanoj procesnoj formi sudskog zapisnika utvrditi pristupanje takovog svjedoka sudu.

U tom zapisniku moraju biti sadržani svi identifikacioni podaci svjedoka kako su oni predviđeni u odredbi članka 238. stavak 3. Zakona o kaznenom postupku. Ovo ročište sud saziva samo povodom naznake stranke u postupku da bi svjedok želio ostati anonimn te stoga u nastavku toga zapisnika sudac je dužan zapisnički konstatirati takovo traženje koje bi izrekao sam svjedok te isto tako i obrazloženje okolnosti koje su uvjet za korištenje ove privilegije, a koje obrazloženje mora izreći upravo sam svjedok.

O tome na koji način će svjedok biti saslušan tj. da li će mu sud dozvoliti korištenje privilegije iz članka 238. stav 4. sud mora donijeti svoju odluku. Odluka suda u ovom dijelu predstavlja način upravljanja postupkom te obzirom na ovakav stav ta odluka donosi se u formi naloga.

Za ovakav nalog, kojim bi sud prihvatio traženje svjedoka za njegovom anonimizacijom tj. ne iznošenjem njegovih identifikacionih podataka, kao i za ostale naloge koje sud donosi žalba nije dopuštena.

Kako se radi o mogućem ograničenju prava obrane tj. o okolnosti da sud ispituje svjedoka za koga obrana ne zna identitet pa je prema tome otežano i provođenje kontradiktornog ispitivanja, nužno je na odgovarajući način osigurati dvostepenost u odlučivanju.

Drugostupanjska kontrola odluke o anonimizaciji svjedoka

Takova kontrola moguća je na način da nakon što bi takav svjedok bio ispitan, ukoliko jedna od strana u postupku nalazi da bi se radilo o umanjenju njihovih prava obzirom na nepoznavanje identiteta svjedoka pa samim time da bi se radilo o nezakonitom dokazu, strana koja nalazi da je takav dokaz nezakonit može odmah nakon provođenja tog dokaza istaći traženje za izdvajanje zapisnika o ispitivanju takovog svjedoka.

Na tako istaknuto traženje, sud je dužan odmah odgovoriti te prema izričitoj zakonskoj odredbi takova odluka donosi se rješanjem protiv kojega je dopuštena posebna žalba.

Upravo to je trenutak dvostepene kontrole u odnosu na odluku suca koju je donio svojim nalogom kojim je odlučio udovoljiti traženju svjedoka da iz zakonom određenih razloga ima pravo uskratiti odgovor o njegovim identifikacionim podacima.

Izložena drugostupanjska kontrola je prikazana u optimalnoj situaciji, kada se oblik ispitivanja svjedoka na opisani način pobija odmah, u tijeku trajanja postupka. Ovakva mogućnost, naravno, ne isključuje mogućnost pobijanja takove odluke i načina ispitivanja svjedoka na opisani način i u žalbi protiv prvostupanjske odluke. Nalazim ipak da bi o

ovakvim slučajevima sve zainteresirane strane već u tijeku trajanja prvostupanjskog postupka trebale poduzeti sve radnje radi razjašnjenja mogućih nedoumica.

Oblik sudskog zapisnika

Sam tehnički oblik zapisnika na kojem sudac odlučuje da li će se svjedoku dozvoliti da ne odgovara na pitanja o svojim identifikacionim podacima moguć je jedino na način da nakon što svjedok na tom zapisniku sudu, koji mora znati podatke o identitetu svjedoka, odgovori na pitanje o njegovom identitetu, traženju da ostane anoniman, obrazloženju u skladu sa zakonom toga traženja, sud kako je ranije opisano ukoliko nalazi da su ostvarene zakonske pretpostavke donese nalog da će se određeni svjedok ispitati u postupku pod zaštićenim imenom bez da navodi svoje identifikacione podatke.

Naravno da sud može i ne prihvatiti takovo traženje svjedoka o čemu ne donosi posebnu odluku već naprosto na iduću radnju koju provodi poziva svjedoka sa njegovim imenom.

Mogući način očuvanja tajnosti identifikacionih podataka, kada je sud donio takav nalog, a istovremeno udovoljavanje zahtjevu transparentnosti odluke suda te udovoljavanje daljnjim traženjima zakona za propisanom formom zapisnika⁵ iziskuje daljnje specifično ponašanje suca koje izrijekom u zakonu nije regulirano.

Takav zapisnik na kojem je i nalog o “anonimizaciji svjedoka”, svjedok bi trebao potpisati, a istovremeno na takovom zapisniku staviti otisak prsta. Motiv za ovo traženje od svjedoka je okolnost da bi u daljnjem tijeku postupka na zapisnicima koje svjedok treba potpisati, umjesto potpisa svjedok stavljao otisak prsta. Taj otisak uvijek je moguće podvrgnuti kontroli radi utvrđivanja istovjetnosti sa otiskom prsta uz potpis svjedoka na zapisniku na kojem mu je sud nalogom odobrio “anonimizaciju”.

Zbog očuvanja tajnosti takovog podatka, a istovremeno zbog moguće kontrole sudac bi bio dužan sačiniti prijepis takovog zapisnika koji bi sadržavao sve što i izvornik koji se prepisuje, izuzev osobnih podataka svjedoka, njegovog potpisa i otiska prsta. Takav prijepis zapisnika bio bi javni sastavni dio spisa, dok bi izvornik zapisnika sudac bio dužan zatvoriti u posebnu kovertu i kao zapečaćenu kovertu uvezati u sam spis.

Nalazim da je nužno postupiti na opisani način iz razloga da bi povodom eventualnog traženja za izdvajanje iz spisa predmeta zapisnika o ispitivanju takovog svjedoka kao nezakonitog, drugostupanjski sud mogao vidjeti da li je odluka prvostupanjskog suda u formi naloga utemeljena na zakonu tj. da li je svjedok svoju anonimizaciju tražio upravo iz zakonom predviđenih razloga ili nekih drugih koje zakon ne predviđa i ne dopušta.

Istovremeno, u slučaju dvojbenosti identiteta osobe koja iskazuje kao svjedok pred sudom sa zaštićenim imenom tj. da li je upravo to osoba koja je takovu zaštitu tražila, u spisu prileži u zapečaćenoj koverti i otisak prsta takovog svjedoka čime je on “potpisao” i raniji zapisnik te je na taj način moguće provjeriti i ovu okolnost.

Lik osobe kao temeljni oblik utvrđivanja identiteta

Premda zakonom nigdje izričito nije propisano, proces utvrđivanja identiteta za bilo koju osobu koja pristupa sudu te provjera da li je upravo osoba pred sudom ona koja je pozvana, po samoj logici stvari odvija se na način da sudac od takove osobe zatraži identifikacioni dokument te prvotno provjerava lik osobe koja stoji pred njim sa slikom koja se nalazi na identifikacionom dokumentu, a potom ispituje takovu osobu o njegovim identifikacionim podacima koje uspoređuje sa podacima sadržanim u dokumentu o identitetu.

---

⁵ Zapisnik o ispitivanju svjedoka u istrazi mora biti potpisan po svjedoku koji se ispituje

Prema tome, premda zakon to ne opisuje, ali nalaže zdrava logika, očigledno je da i lik neke osobe predstavlja sastavni dio njegovog identiteta te se pred sud otvara pitanje zaštite identiteta osobe u odnosu na njegov lik. Jasno je da sud ne ispituje svjedoka o njegovom izgledu već ga naprosto percipira, pa je stoga i logično da zakonodavac ne može opisati moguće pravo svjedoka “da ne odgovori na pitanja” o njegovom liku.

Upravo u odnosu na zatajivanje lika osobe svjedoka, što zakonom izričito nije predviđeno, jedan od mogućih načina tumačenja zakona o kaznenom postupku je načelo analogije kako je to ranije izloženo⁶.

U takvom tumačenju sud je dužan voditi se svih ograničenja kako su ona ranije opisana tj. takovo tumačenje mora biti u odnosu na srodne odredbe, u situaciji kada zakonodavac ne naznačuje kao isključivo samo jedno rješenje te u situaciji kada takovo tumačenje ne dovodi do bitnih ograničenja prava okrivljenika koja on ima u postupku.

Nalazim da je takovo tumačenje moguće obzirom na srodnost odredaba. Naime u dijelu zakona koji govori o radnji ispitivanja svjedoka, zakon u članku 239. stav 5. izrijekom predviđa mogućnost ispitivanja svjedoka i putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka. Za takovo ispitivanje zakonodavac predviđa uvjete koji se sastoje u tome da ono mora biti organizirano na način da takovom svjedoku stranke mogu postavljati pitanja a bez da su nazočni u prostoriji gdje se svjedok nalazi.

Za provođenje ispitivanja svjedoka sukladno odredbi članka 239. stav 5. Zakona o kaznenom postupku zakonodavac predviđa određene uvjete kada je to moguće provesti i to životnu dob svjedoka, njegovo tjelesno i duševno stanje te odrednicu koja otvara prostor tumačenju suda a koja je naznačena u zakonu riječima “druge opravdane interese svjedoka”.

Situacija je više manje jasna u odnosu na pitanje životne dobi svjedoka odnosno njegovog tjelesnog i duševnog stanja. Kod uvjeta za provođenje takovog ispitivanja a u odnosu na “druge opravdane interese svjedoka” sudu se otvara prostor za tumačenje što predstavljaju ti drugi opravdani interesi.

Potpuna anonimizacija svjedoka ispitivanjem pomoću tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka

Upravo u tom dijelu postoji tumačenje odredaba Zakona o kaznenom postupku prema načelu analogije kada je moguće povezati odredbe članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku koji govori o anonimizaciji svjedoka u situacijama kada bi otkrivanjem svoga identiteta izložio sebe ili drugog ozbiljnoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost odnosno slobodu i imovinu većeg opsega. U tom kontekstu moguće je tumačiti odredbu iz članka 239. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku o ispitivanju svjedoka kada postoje “drugi opravdani interesi svjedoka” putem sredstava za tehničkih prijenos slike i zvuka.

Ovakovo tumačenje nadopunjuje se sa ranije izloženim tumačenjem kako i lik određene osobe predstavlja jedan od oblika njegovog identiteta, pa prema tome da i prikrivanje takovog lika bi do krajnjih mjera oživotvorilo odredbu članka 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku.

Takovo prikrivanje lika moguće je jedino korištenjem mogućnosti predviđenih u članku 239. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku tj. u situaciji kada se ispitivanje svjedoka “iz drugih opravdanih interesa⁷” provodi putem tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka.

⁶ U ovom kontekstu moguće je promatrati i pitanje nečijeg glasa kao izrazito prepoznatljivog kao oblik izvjesne identifikacije i potrebe za zaštitom te identifikacije iskrivljavanjem glasa, što bi sve naravno došlo u obzir tek pod pretpostavkom sakrivanja lika svjedoka i njegovog ispitivanja putem tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka o čemu će biti više u nastavku članka.

⁷ Ovi interesi upravo su opisani u članku 238. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku tj. strah za tjelesni integritet, slobodu i imovinu

Prema tome analogno tumačenje u ovom dijelu moguće je obzirom na srodnost i međusobno nadopunjavanja odredaba Zakona o kaznenom postupku koje govore o ispitivanju svjedoka.

Daljnji kriterij kojem valja udovoljiti da bi bilo dopušteno tumačenje po načelu analogije je okolnost da li zakonodavac predviđa kao moguće samo jedno i isključivo rješenje ili dopušta i različita rješenja.

U odgovoru na ovo pitanje također nalazim pozitivan odgovor za moguću primjenu načela analogije pri tumačenju odredaba zakona.

Naime zakonodavac je predvidio mogućnost da svjedok unatoč njegovoj općoj obavezi odgovaranja na pitanja i obaveze svjedočenja, u zakonom predviđenim slučajevima uskrati odgovor, pa i na pitanja o njegovom identitetu⁸. Prema tome zakonodavac kao mogućnost ne predviđa samo jednu i isključivo već daje u zakonom propisanoj formi mogućnost alternacije.

Također zakonodavac u zakonom propisanim okvirima predviđa i mogućnost ispitivanja svjedoka koji nije nazočan u prostoriji gdje se nalaze stranke, što je inače pravilo. Prema tome niti u odnosu na ovu okolnost zakon nije isključiv što također ukazuje da je i ovaj kriterij udovoljava za moguću primjenu tumačenja zakona po načelu analogije.

Posljednji kriterij kojemu je potrebno udovoljiti je okolnost da li takovo tumačenje dovodi do bitnih ograničenja prava okrivljenika. Taj kriterij nalazim posebno značajnim i greška u odnosu na primjenu toga kriterija u bitnome može dovesti u pitanje načelo zakonitosti postupanja suda. Upravo stoga nalazim da razrada ovoga kriterija predstavlja posebno značajan predmet razmatranja.

U tom segmentu kazneni postupak valja promatrati kao složen. Postupanje suda u kojem postupanju sud pred sobom ima svjedoka, obzirom da je predmet ovoga članka upravo problematika vezana uz ispitivanje svjedoka pred sudom, je faza istražnog postupka i faza glavne rasprave.

U odnosu na ove dvije faze kaznenog postupka, mišljenja sam da i odgovor na ovo, možda i najvažnije, pitanje o dopuštenosti tumačenja zakona načelom analogije valja promatrati odvojeno.

Primjena metode anonimiziranja svjedoka prilikom ispitivanja u istrazi

Imajući u vidu da je istraga prvi stadij redovnog kaznenog postupka koji još uvijek pretežito sadrži inkvizicione elemente te imajući u vidu opću svrhu istrage⁹, samo postupanja suda bitno je drugačije regulirano nego li je to na glavnoj raspravi. Naime istražni sudac ovlašten je provoditi radnje tijekom istrage koja se vodi protiv određene osobe i bez nazočnosti stranaka u postupku. Iznimku predstavlja jedino radnja ispitivanja okrivljenika za kaznena djela za koja je obrana obavezna kada je obavezna nazočnost i njegovog branitelja.

Za sve ostale slučajeve zakon dopušta mogućnost provođenja istraženih radnji i bez nazočnosti stranaka. Obaveza je istražnog suca da stranke u postupku na prikladan način izvijesti o vremenu i mjestu obavljanja radnje te njihovom pravu da budu nazočni provođenju te radnje, ali samo provođenje radnje neće biti osujećeno nepristupanje stranaka u postupku.

Posebno je važno naglasiti da sam zakonodavac predviđa da u situacijama kada okrivljenik ima branitelja će istražni sudac, u pravilu, o provođenju istražen radnje obavještavati samo branitelja.

⁸ Jasno je da ova uskrata odgovora o identitetu tiče se sudionika u postupku, a ni u kojem slučaju samoga suda koji mora znati koga ispituje kao svjedoka.

⁹ Prikupljanje dokaza i podataka koji su potrebni da bi ovlašteni tužitelj mogu odlučiti hoće li se podignuti optužnica ili obustaviti postupak; prikupljanje dokaza za koje postoji opasnost da se neće moći ponoviti na glavnoj raspravi ili da će njihovo izvođenje biti skopčano s teškoćama.

Primjena metode anonimiziranja svjedoka prilikom ispitivanja na glavnoj raspravi

Situacija na glavnoj raspravi u bitnome je drugačija. To je dio kaznenog postupka u kojem se pred sudom razmatraju postupovni materijali, a sam tijekom njenog odvijanja obligatorno je usmeni, neposredan, javan¹⁰ i kontradiktoran provođenje dokaza, a njen smisao je dokazivanje od strane ovlaštenog tužitelja optuženiku da je poduzimanjem ili propuštanjem dužnog poduzimanja određenih radnji ostvario bitna obilježja kaznenog djela za koje bi bio proglašen krivim i za koje bi mu u zakonitom postupku bila odmjerenjena primjerena kazna.

Ovi elementi bitno drugačije determiniraju i ponašanje suda te ostvarenje nužnih pretpostavki da se glavna rasprava može održati. Ove odrednice izrijeком su zakonom predviđene kao uvjeti za mogućnost održavanja glavne rasprave, te u situaciji kada glavna rasprava ima značajne elemente akuzatorskog načela, u bitnome se dovodi u pitanje načelo zakonitosti na štetu optuženika, u situaciji kada bi sud provodio dokaz ispitivanjem svjedoka koji bi bio anonimiziran do mjere da okrivljenik ne zna niti identitet niti pravi lik, a moguće niti pravi glas takovog svjedoka.

Upravo iz ovih razloga nalazim da anonimiziranje svjedoka prikrivanjem njegovog izgleda i moguće glasa na glavnoj raspravi, tako dugo dok to izrijeком neće biti predviđeno u zakonu nije moguće. Ovakav pristup saslušavanje svjedoka moguće je provesti samo tijekom istražnog postupka. U tom postupku, obzirom na zakonom predviđa svrhu istražnog postupka, ne dolazi do povrede načela legaliteta na štetu optuženika. Naime tek na glavnoj raspravi provodi se kontradiktorni postupak prema dominantno akuzatornim načelima u kojem se provjeravaju svi dokazi pa tek nakon tako provedenog dokaznog postupka sud donosi odluku o mogućoj krivnji okrivljenika i eventualnoj kazni ili drugoj sankciji.

Daljnji razlog za isključenje ovakvog načina ispitivanja svjedoka na glavnoj raspravi je okolnost da provođenje takovog ispitivanja u potpunosti onemogućuje provođenje dokaza suočenja. Naime za provođenje ovoga dokaza potrebna je nazočnost u istoj prostoriji osoba koje se suočavaju pred sudom.

Jasno je da ovakovo razmišljanje dovodi u pitanje smisao anonimiziranja svjedoka sakrivanjem njegovog lika i mogućeg glasa tijekom istrage, ako je on sa svojom punom osobnošću dužan iskazivati na glavnoj raspravi.

Nepostojanje podzakonskih akata zaštite svjedoka

Međutim odgovor na to pitanje treba tražiti u zakonskoj i podzakonskoj, sada ne postojećoj, razradi ovoga problema. Naime bez takove regulative bitno se relevantizira provođenje ispitivanja svjedoka njegovom anonimizacijom u istrazi. Takav svjedok kolokvijalno se naziva zaštićenim svjedokom, a proces njegove zaštite ne smije biti ograničen samo na fazu trajanja kaznenog postupka. Pod pretpostavkom da bez takovog svjedoka nije moguće dokazati okrivljeniku da je počinio određeno kazneno djelo te da se takovo anonimizirano ispitivanje provodi upravo radi zaštite od mogućeg ugrožavanja njegovog tjelesnog integriteta ili imovine, logično je da proces zaštite takovog svjedoka od strane države ne smije biti ograničen samo na fazu trajanja kaznenog postupka. Ukoliko svjedok i po cijenu ugroze njegovog tjelesnog integriteta ili imovine iskazuje pred sudom, država je dužna takovom svjedoku osigurati njegovu anonimnost i u fazi nakon okončanja kaznenog postupka, što u ovom trenutku nije slučaj.

Stoga nalazim da opisani način ispitivanja svjedoka mora biti popraćen razradom zaštite takovog svjedoka u fazi kada je kazneni postupak okončan, a koja razrada se provodi podzakonskim aktima iz nadležnosti izvršene vlasti koja je inače dužna brinuti se o sigurnosti građana Republike Hrvatske.

---

¹⁰ Uz postojeća zakonska ograničenja

Okolnost što u ovom trenutku ne postoji zakonska regulativa za ispitivanje svjedoka na ranije opisani način na glavnoj raspravi, već izričito traži kontradiktorni i neposredni način provođenja dokaza dovodi u pitanje načelo legaliteta na štetu prava okrivljenika i zato isključuje moguću analogiju za provođenje ovog dokaza na glavnoj raspravi.

Međutim, premda anonimizirano ispitivanje svjedoka sakrivanjem njegovog lika i mogućeg glasa na glavnoj raspravi nije moguće, nalazim da za takovo ispitivanje svjedoka nema zapreke u fazi istrage. Obzirom na ovu okolnost smatram uputnim da istražni sudac kada nalogom odlučuju o traženju svjedoka za njegovom anonimizacijom dužan je svjedoku ukazati na ranije izloženu realnost tj. na činjenicu da moguću zaštitu koju uživa u fazi istrage neće moći koristiti u fazi glavne rasprave kada će na samoj raspravi koja je javna, usmena, neposredna i kontradiktorna morati iskazivati.

O ovim okolnostima sud će morati voditi računa i u situaciji kada je svjedok ispitan na opisani način ekstremne anonimizacije u fazi istrage, a na glavnoj raspravi se ostvare uvjeti da takav njegov iskaz bude pročitao. U takovoj situaciji sud mora voditi računa o ustaljenoj praksi Europskog suda za zaštitu ljudskih prava da se osuđujuća presuda ne može temeljiti isključivo na takovom dokazu¹¹.

Na temelju svega ranije izloženog nedvojbeno proizlazi da sam mišljenja kako u fazi istražnog postupka ne dolazi do povrede načela legaliteta na štetu okrivljenika provođenjem dokaza ispitivanja svjedoka njegovom anonimizacijom na način da ne obznanjuje svoje identifikacione podatke, a u koje logičnim tumačenjem zakona uvrštavam i njegov lik i moguće glas.

O takovom ispitivanju svjedoka nalazim da istražni sudac odlučuje nalogom kako je to ranije opisano, no u samoj provedbi takovog ispitivanja sudac ima neke dodatne obaveze da bi njegova radnja ispitivanja svjedoka na opisani način udovoljavala načelu zakonitosti.

Obaveza suca prilikom ispitivanja potpuno anonimiziranog svjedoka

Uz ranije opisani oblik utvrđivanja zaštićenog imena svjedoka, te utvrđivanja načina “ovjere” zapisnika otiskom prsta svjedoka, za provođenje ove radnje istražni sudac obavezan je u zapisnik koji se vodi radi konstatiranja radnje ispitivanja svjedoka na opisani način izrijekom naznačiti da se ispitivanje svjedoka provodi pomoću tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka te da se samo ispitivanje provodi tako da svjedok ne otkriva svoj lik (bilo zamučivanjem ili snimanjem s leđa) odnosno glas (iskrivljavanje glasa). Također, potpuno je jasno da takovu radnju sud provodi uz pomoć stručne osobe te da u zapisniku mora biti naznačen identitet takove osobe koja upravlja tehnikom.

Sama tehnika provođenja takovog ispitivanja obavezuje sud za osiguranje dvaju prostorija u kojima bi bilo provedeno samo ispitivanje.

U prvoj od tih prostorija predviđeno je da se nalazi svjedok, te je u istoj prostoriji kamera koja snima svjedoka kao i uređaj za prijenos i moguće, ovisno o nalogu kakav je izdao sud, iskrivljavanje glasa, te televizor na kojem svjedok vidi sliku druge prostorije u kojoj se nalaze stranke i sudac.

U toj drugoj prostoriji postoji kamera koja u snimci obuhvaća sve stranke i suca sa uređajem za prijenos zvuka svjedoku, te ekran na kojem stranke i sudac vide sliku koja se prenosi iz prostorije u kojoj je svjedok.

Ovom tehnikom upravljaju tehničke osobe prema čl. 79. ZKP-a koje je potrebno posebno navesti u zapisniku.

---

¹¹ Ovakav stav Europskog suda za zaštitu ljudskih prava rezultat je činjenice da pojedine Europske države već sada u zakonu izrijekom imaju predviđenu mogućnost ispitivanja svjedoka i na glavnoj raspravi prikriivanjem njegovog izgleda i glasa.

Nakon što postoji nalog istražnog suca o anonimiziranom ispitivanju svjedoka na način da mu se prikriva lik, a moguće i glas, u termin kada je zakazano ispitivanje svjedoka (o čemu stranke moraju biti pravovremeno obaviještene te upoznate sa sadržajem informativnih razgovora ovoga svjedoka koje istražni sudac nije izdvojio radi zaštite identiteta toga svjedoka) ovaj svjedok odvodi se u prostoriju predviđenu za njega dok sud sa ostalim strankama odlazi u prostoriju predviđenu za njih.

Tada sudac odlazi u sobu kod svjedoka i provjerava njegov identitet putem osobne iskaznice, te usporedbom istih podataka sa podacima u zatvorenoj kuverti, a što je sve vidljivo na ekranu u sobi gdje su stranke¹².

Nakon što je sudac utvrdio da se radi upravo o osobi koja je i pozvana pred sud kao svjedok, čiji identitet je poznat sucu i strani koja ga je predložila, vraća se u sobu u kojoj se nalaze optužba i obrana i nakon procesnih upozorenja kakova su uobičajena, pristupa ispitivanju svjedoka za koga u zapisniku koji diktira u dijelu o osobnim podacima svjedoka navodi samo lažno, zaštićeno ime, koje mu je odredio ranijim nalogom.

Na isti način, pomoću sredstava za prijenos slike i zvuka, svjedoka ispituju i obje strane u postupku.

Ovakvim pristupom data je potpuna ravnopravnost svim stranama nazočnim u postupku tijekom istrage, te ne postoji povreda prava strane koja ne zna identitet takovog svjedoka, obzirom da u toj fazi postupka se ne provodi, po zakonu rezervirano samo za glavnu raspravu, neposredno ispitivanje svjedoka koji mora biti i fizički, a ne samo slikom nazočan u sudnici.

Po završenom ovakvom ispitivanju svjedoka, nakon uobičajenih procesnih upozorenja na njegovo pravo da pročita zapisnik te da mu se reproducira snimka, ako je rađena, što mora također biti zapisnički konstatirano, kao i gdje će se čuvati, svjedok u na svaku stranicu sastavljenog zapisnika, suglasno zakonskoj obavezi u istrazi stavlja svoj otisak prsta umjesto potpisa.

Izloženo predstavlja pravni i praktični prikaz postupanja suda u situacijama kada se pojavi traženje svjedoka za korištenjem mogućnosti da ne otkriva svoj identitet, pa i do stupnja sakrivanja njegovog lika i moguće glasa, sve u situaciji kada sud korištenje toga prava nalazi opravdanim i u skladu sa zakonom.

Valja ponovno istaći da u primjeni ovakvog načina ispitivanja svjedoka treba biti vrlo restriktivan i primjenjivati ga iznimno samo u slučajevima najtežih kaznenih djela uz stalnu svijest da se konačna odluka o nečijoj krivnji ne može zasnivati samo na ovako izvedenom dokazu, a što je jasan stav i Europskog suda za zaštitu ljudskih prava.

Problemi u praksi sa ispitivanjem prikrivenog istražitelja kao svjedoka

Upravo problem nejednakog poimanja takovog prava potpune anonimizacije sakrivanjem lika, a moguće i glasa, pa i na glavnoj raspravi, u praksi pokazuje naročite probleme u postupanju sudova, obzirom na ultimativna traženja za ostvarenje takovog prava od osoba i institucije iz koje dolaze, gdje takav opseg potpune anonimizacije svjedoka po stanovištu suda nema pravni temelj.

Naime, novo kazneno zakonodavstvo predvidjelo je određeni krug mjera navedenih u čl. 180. Zakona o kaznenom postupku kojima u zakonom propisanim slučajevima sudskom odlukom moguće je povrijediti i ustavne kategorije prava na privatnost.

Jedna od takovih mjera i uporaba prikrivenih istražitelja.

---

¹² Ukoliko bi sud riješio da će istražna radnja biti snimana prema odredbi čl. 79. st. 1 Zakona o kaznenom postupku, poziva svjedoka da stavi prst pred objektiv kamere kako bi kamera zabilježila njegov identitet opredmećen kroz otisak.

Radi se o osobama, djelatnicima redarstvenih vlasti koji odlukom suda u situacijama kada su ostvareni drugi uvjeti iz članka 180. Zakona o kaznenom postupku ulaze u kriminalni milje, etabliraju se u njemu i neposredno opažaju ponašanja i postupke pojedinaca i grupe ili organizacije radi razotkrivanja njihove kriminalne aktivnosti.

Uz svijest s geografskom ograničenosti teritorija Republike Hrvatske koja je objektivno mala te iznimno velikog ulaganja financijskih sredstava u pojedinca kojemu se povjerava sudskom odlukom zadatak prikrivenog istražitelja, nalazim da ovi razlozi ne udovoljavaju zakonskim kriterijima te kriterijima zdrave logike da ispitivanje takovog svjedoka bude provedeno uz primjenu mjera za njegovom potpunom anonimizacijom sakrivanjem njegovog lika i moguće glasa.

Ukoliko je takova osoba u ponašanju osoba, grupe ili organizacije prepoznala elemente kojima se ostvaruju obilježja kaznenog djela, te ovlaštenu tužitelj pred sudom i pokrene kazneni postupak protiv pojedinaca o čijem ponašanju saznanja ima prikriveni istražitelj, jasno je da će ovlaštenu tužitelj predložiti ili sud po službenoj dužnosti odrediti saslušanje takove osobe prikrivenog istražitelja kao svjedoka, a osobito ako su drugi dokazi nedostatni za utvrđivanje kaznene odgovornosti okrivljenika.

Sud u kaznenom spisu predmeta, u pravilu, ne raspolaže sa podatkom imena i prezimena osobe prikrivenog istražitelja, već moguće iz prijepisa mjere “nadzora i tehničkog snimanja ...” sa podatkom o njegovom imenu koje je koristio kao prikriveni istražitelj. Sud se za saznavanje identifikacionog podatka o prikrivenom istražitelju nužno obraća redarstvenoj instanci kojoj je povjereno provođenje ove mjere.

Međutim, u praksi, redarstvene vlasti kao institucija postavljaju zahtjev sudu za anonimiziranjem prikrivenog istražitelja u postupku u kojem bi trebao biti saslušan kao svjedok i to za njegovom potpunom anonimizacijom sakrivanjem i njegovog lika, a moguće i glasa.

Takovim traženjima, nalazim da sud ne smije generalno udovoljavati, već i za takovog svjedoka da vrijede identične zakonske obaveze kao i za ostale građane, pa i za odazivanje na poziv suda i opću dužnost svjedočenja.

Posve je razumljivo da takova osoba ima pravo sama, na ranije izloženi način, tražiti da sud odluči da ga sasluša pod zaštitnim imenom, jer je moguće da on svojim iskazom, obzirom na počinitelje o kojima svjedoči¹³ svojim iskazom izloži sebe ugroženosti njegovog tjelesnog integriteta ili ugrozi svoju imovinu.

Međutim, traženje za njegovom potpunom anonimizacijom sakrivanjem njegovog lika i glasa, na način kako je to ranije opisano, ne prolazi kriterij zakonitog i zdravo logičnog postupanja.

Potpuno je nejasno zašto bi prikriveni istražitelj trebao sakrivati svoj lika, kada svjedoči upravo o postupcima i ponašanjima pojedinaca iz grupe ili organizacije kojima je bio nazočan i kao takav dobro poznat upravo tim pojedincima o kojima svjedoči. Suprotno

---

¹³ Mjere iz čl. 180. Zakona o kaznenom postupku moguće je primjenjivati samo kada postoji sumnja na počinjenje kaznenih djela protiv Republike Hrvatske ili protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom za koja je predviđena kazna od pet ili više godina zatvora; ubojstva, razbojništva s teškim posljedicama, prikrivanja protuzakonito dobivenog novca, krivotvorenja novca, nedopuštenog držanja oružja i eksplozivnih tvari, primanja i davanja mita, ucjene, otmice, iznude, udruživanja za počinjenje kaznenog djela, protiv tjelesne ili spolne zloporabe djece i maloljetnih osoba i zloporabe opojnih droga, protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice, međunarodne prostitucije, podvođenja, izbjegavanja carinskog nadzora, sprječavanja dokazivanja, prisile prema pravosudnim dužnosnicima i zloporabe u obavljanju dužnosti državne vlasti; za koja je predviđena kazna od pet godina zatvora kad postoji osnovana sumnja da se takva djela pripremaju ili da su počinjena od strane grupe ljudi ili zločinačke organizacije, sva ova kaznena djela skopčana su i sa elementima nasilja koje može ugrožavati potencijalnog svjedoka – prikrivenog istražitelja.

takovom razmišljanju, samo transparentno svjedočenje u kojem je okrivljeniku vidljiv i lik osobe koja svjedoči, pruža mogućnost provjere da li je upravo to osoba koja je bila etablirana u kriminalni milje ili se radi o svjedoku koji je naučio što treba reći.

Argument da njegov lik valja sakriti od branitelja optuženika, imajući u vidu obavezu branitelja na ponašanje u skladu sa kodeksom odvjetničke etike, također ne prolazi razumskoj kontroli zakona.

Kao argument za sakrivanje njegovog lika i moguće glasa ostaje jedino oprez od razotkrivanja njegovog lika općoj javnosti koja načelo ima pravo pratiti, ali opet samo glavnu raspravu.

I u tome dijelu, prepoznaje se da takove bojazni nema u fazi istražnog postupka koji nije javan, već tek na glavnoj raspravi.

Već je ranije istaknut stav da takova potpuna anonimizacija pri ispitivanju svjedoka nije popuštena, pa kako ovo pravilo treba vrijediti za sve građane, tako se njegov doseg ima odnositi i na djelatnike redarstvenih vlasti.

U fazi glavne rasprave, njegov lik sud može djelotvorno “sakriti” od opće javnosti koja ima pravo biti nazočna glavnoj raspravi, proglašavanjem dijela i cjelokupne glavne rasprave “tajnom” tj. uz isključenje javnosti.

Upravo odredba članka 293. Zakona o kaznenom postupku primjerena je za ovakove situacije, kada sud, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke, ali uvijek uz ispitivanje stranaka o ovoj okolnosti, rješenjem koje je javno objavljeno i obrazloženo odlučuje o isključenju javnosti sa cijele glavne rasprave ili pojedinog njenog dijela.

U ovoj odredbi treba tražiti odgovor za opisanu situaciju koja se u posljednje vrijeme često pojavljuje pred sudovima.

Daljnji argument za ovakav stav je i pravno mišljenje Europskog suda o zaštiti ljudskih prava izraženo u presudi Van Mechelen i drugi protiv Nizozemske.

Upravo kroz ovu presudu Europski sud za zaštitu ljudskih prava izrazio je jasan stav i distinkciju “običnog građanina” u odnosu na pripadnika redarstvenih vlasti.

Dok običan građanin ima pravo na izraženi strah i traženje za zaštitom svoga identiteta, pa i lika, u najširem smislu te riječi, pripadnik redarstvenih vlasti, obzirom na karakter svoga posla koji obavlja i u sklopu kojeg je dužan izlagati se većim rizicima, pa i za tjelesni integritet nego li običan građanin, to pravo nema u tako širokom opsegu.

Upravo u ovoj okolnosti Europski sud za zaštitu ljudskih prava je vodio računa kada je izrazio opisani stav. Sam stav ukazuje se logičnim i uvjerljivim te ne nalazim razloga da ga ne prihvati i naša sudska praksa. Ovo osobito ima li se u vidu daljnji stav Europskog suda za zaštitu ljudskih prava, da se osuđujuća presuda ne smije temeljiti isključivo na iskazu potpuno anonimiziranog svjedoka.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Rezimirajući sve izloženo očigledno je da je zakonodavac i u Republici Hrvatskoj, uvođenjem načina zaštite identiteta svjedoka kao i mogućnosti ispitivanja svjedoka putem sredstava za prijenos slike i zvuka, slijedio trendove modernih evropskih zakonodavstava.

Ovakav način ispitivanja svjedoka prepoznat je kao, možda jedini mogući, oblik uspješnog procesuiranja i privođenja licu pravde počinitelja najtežih kaznenih djela u svezi s organiziranim kriminalitetom. Potporu evropskim zakonodavstvima za primjenu ovakvih instituta pružilo je i vijeće Europe kroz svoje konvencije i to konvenciju broj 23. od 23.11.1995., godine o zaštiti svjedoka u borbi protiv organiziranog kriminaliteta te rezoluciju od 20.12.1996. godine koja govori o osobama koja surađuju u sudskom postupku u borbi protiv organiziranog kriminaliteta.

Praksa europskog suda za zaštitu ljudskih prava izrijekom je u svojoj judikaturi izrazila stav da upotreba iskaza svjedoka koji je anonimiziran je dopuštena, uz ograničenje da se presuda ne smije temeljiti isključivo na takovom iskazu.

Sve izloženo ukazuje da je i naš zakonodavac prepoznao moderne europske trendove uvodeći takove mogućnosti u naš Zakon o kaznenom postupku od 1. siječnja 1998. godine, no valja imati u vidu i kritički osvrt koji je istaknut da normativna regulativa kako je sada izražena nije dostatna za rješavanje i dosljedno provođenje institucije potpuno anonimizacije svjedoka.

S tim u vezi valja istaći da dosadašnja regulativa na ranije opisani način dopušta primjenu instituta ispitivanja svjedoka njegovom potpunom anonimizacijom u fazi istražnog postupka, dok tako nešto prema stavu koji je izražen u članku nije moguće u fazi glavne rasprave.

Uz takovu argumentaciju moguće je postaviti pitanje smisla anonimiziranog ispitivanja svjedoka u fazi istrage ako on mora otkriti svoj identitet na glavnoj raspravi.

Nalazim da je i postojeće rješenje bolje od nikakvog, no istovremeno zagovornik sam normativne regulative ispitivanja svjedoka njegovom, pa i potpunom, anonimizacijom i na glavnoj raspravi, no za takav pristup nalazim nužnom normativnu promjenu i isticanje takove mogućnosti, u zakonom ograničenom uvjetima, i na glavnoj raspravi. Također, kao nužnost ukazuje se i podzakonska razrada instituta zaštite svjedoka, kako u fazi trajanja kaznenog postupka, tako i nakon njegovog pravomoćnog okončanja, što sve u ovom trenutku u legislativi Republike Hrvatske još uvijek nije riješeno.